
ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ІВАНА ОГІЄНКА І СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 811.161.2' 373.45

DOI: 10.32626/2309-7086.2022-19.146-154

Наталія Гудима

ORCID 0000-0002-6192-3779

кандидат філологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Наталія Мелексєцева

ORCID 0000-0003-0330-2920

кандидат філологічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Ольга Ковальчук

ORCID 0000-0003-3100-2538

кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОМОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У СВІТЛІ ІДЕЙ ІВАНА ОГІЄНКА

У статті автори окреслили і проаналізували низку чинників розвитку національномовного виховання молодших школярів на сучасному етапі, а також простежили, як їх трактує видатний український мислитель, визначний культурний, церковний і науковий діяч, учений-славіст, історик, педагог Іван Огієнко.

Ключові слова: національномовна особистість, Іван Огієнко, Нова українська школа, рідна мова, природа рідного краю, історія, звичаї, обряди, народний календар, мистецтво, українська народна пісня, фольклор, побут.

Постановка проблеми. В умовах сучасного українського суспільства перед учителем загалом та вчителем початкової школи зокрема постає проблема успадкування духовних надбань народу і використання їх у процесі становлення національномовної особистості молодшого школяра. У зв'язку з цим актуальною вбачаємо спадщину учених минулих років і сьогодення. У світлі вимог розвитку сучасної початкової школи на часі є питання про вивчення наукової спадщини українських учених. Серед вагомих і яскравих непересічних постатей в українській культурі та педагогіці особливе місце належить Івану Огієнку, визначному діячеві науки й освіти.

Досить часто, з'ясовуючи актуальність тієї чи тієї освітньої проблеми, ми звертаємося до досліджень зарубіжних учених, безпідставно забуваючи про величезну вітчизняну наукову скарбницю. Доречно окреслити і проаналізувати низку чинників розвитку національномовного виховання молодших школярів на сучасному етапі і простежити, як їх трактує видатний український мислитель Іван Огієнко на початку ХХ століття.

Педагогічну спадщину Івана Огієнка розглядали і вивчали такі сучасні вчені, як Л. Березівська, Н. Дічек, В. Ляхоцький, А. Марушкевич, М. Тимошук, З. Тіменик, В. Пащенко й ін. Науковці наголошували на актуальності, доцільності та своєчасності багатьох думок І. Огієнка щодо становлення національномовної особистості молодшого школяра. Дослідженню лінгводидактичних ідей Івана Огієнка в контексті мовної початкової освіти присвячено праці Л. Варзацької, М. Вашуленка, П. Кононенка, Л. Паламар, О. Хорощковської та інших учених і методистів. Зважаючи на сьогоденішню освітню ситуацію в Україні, досвід навчання та виховання учнів початкових класів Івана Огієнка вважаємо цінним для підготовки учителя початкових класів уміння сформулювати національномовну особистість молодшого школяра Нової української школи, що й зумовило актуальність наукової розвідки.

Мета дослідження – розглянути питання використання науково-педагогічної спадщини визначного культурного, церковного й наукового діяча, ученого-славіста, історика, педагога Івана Огієнка в процесі становлення та формування національномовної особистості молодшого школяра Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Важливим напрямом національномовного виховання молодших школярів у Новій українській школі є залучення учнів початкових класів до витоків народної педагогіки. Адже народ завжди турбувався про те, щоб дитина зростала здоровою фізично, засвоювала морально-етичні закони, ставала духовно багатою, оволодівала народною культурою, зростаючи щирими патріотами своєї держави. Правильно організований процес виховання засобами народної педагогіки формує повноцінну цілісну особистість, індивідуальність, яка високо цінує свою громадянську, національну та особистісну гідність, совість і честь [1, с.330].

Іван Іванович Огієнко окреслив чинники національномовного виховання підростаючого покоління: прищеплювати любов до свого народу, народної творчості, рідної мови. «В самій мові нашій одбився дух нашого народу, по корнях слів можна довідуватись і про культуру нашу» [7, с.34]. Заслуга Івана Огієнка полягає і в тому, що він розкрив основні засоби здійс-

снення національного виховання підростаючого покоління. За твердженням педагога, «мова нерозривно пов'язана з народом та його історією, і коли ми мусимо любити свій народ, то тим самим мусимо любити і берегти й свою рідну мову, бо без мови народ не може існувати» [7, с.44]. Спираючись на власний досвід, Іван Огієнко доводить, що «безмовний народ – не народ». Спілкування з дітьми своєю мовою призводить до підвищення свідомості, формує гідність, високі моральні якості. «Рідна мова – то найголовніший наріжний камінь існування народу, як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу, бо рідна мова – то основа нашої історії, як душа цього народу» [8, с.56]. На думку Івана Огієнка, мова – це найкращий вихователь, бо завдяки їй формуються основи духовного світу дитини, тільки вона (мова) може забезпечити повноцінне життя особистості.

Важливим аспектом національно-патріотичного виховання у Новій українській школі є повага та любов до державної мови. На уроках мовно-літературної освітньої галузі вчитель звертає увагу учнів на багатство і милозвучність української мови, захоплює дітей її красою, пробуджує любов до рідного слова, прагнення вивчати українську мову, пояснює значення української мови для становлення незалежної самостійної держави України, роль української мови як державної [2, с.550].

Пріоритетну роль у формуванні особистості Іван Огієнко відводить родині, яка є, на його думку, джерелом національного духу, високої свідомості й моралі, адже «Чого батько і мати навчать у родині, з тим і в світ піде дитина» [11]. Дослідниця просвітницької та педагогічної діяльності Івана Огієнка А. Марушкевич зазначає, що основними засобами родинного виховання мислитель вважав мову, материнський і батьківський вплив, рідномовне оточення, етнічне середовище [5, с.39]. Окрім того, учений підтримував думку про виховання в дітей поваги до моральних законів свого народу, яка виробляється в родині, насамперед, прикладом батьків, старших братів і сестер, інших осіб. Батько і мати повинні докласти зусиль для забезпечення дитині рідномовного оточення, щоб не сталося пізніше відокремлення її від української нації. Відчуження від своєї нації Іван Огієнко розглядав як скривдження людини на все життя, забуття нею духовних заповітів предків. Батьки, як перші педагоги, покликані створити умови для повноцінного фізичного та психічного становлення особистості, сформувати активне, зацікавлене ставлення до навколишнього світу. Сім'я несе повну відповідальність за розвиток, виховання і навчання своїх дітей. Ніяким соціальним інститутом не можна замінити рідне родинне оточення, яке забезпечує входження дитини у великий життєвий світ. Саме в сім'ї малюк здобуває початкові знання, вміння та навички, засвоює норми і правила поведінки, здобуває певний соціальний досвід.

Особливу увагу як засобу виховання, вважав Іван Іванович Огієнко, потрібно приділяти рідній природі. Вчений уважав, що «пишна природа чарівного краю нашого сама нахилиє своїх мешканців до замилювання у всякім мистецтві» [4, с.3]. Природа рідного краю є основою матеріальної і духовної культури народу. Природні чинники, що зумовили національні особливості українців, формують у дітей чуття єдності, гармонії людини й природи. Дитяче чутливе сприймання природи як живого організму,

зустріч її з таємницями, прагнення досягнути їх, породжує любов до природи, екологічне світобачення.

На думку Івана Огієнка, важливе місце в системі національно-мовного виховання займає історія, тобто реальні події, факти про виникнення, становлення і розвиток свого рідного народу і нації. Він вважав, що знання з історії свого краю містять високий виховний потенціал і сприяють формуванню національного світогляду, свідомості, самосвідомості й духовності [7, с.35]. Погляди Івана Огієнка на роль історичних фактів у виховній роботі простежують у низці його працях. Педагог-мислитель застерігав від «перекручування» історичних фактів і подій. Він наголошував на тому, що кожен вихованець повинен знати з дитинства, шляхом навчання, що український народ «має свою довгу історію» [8, с.56]. Рідна історія дає знання про виникнення, становлення й розвиток свого народу. У дітей пробуджують розуміння історії та інтерес до неї, духовність, історичну пам'ять, усвідомлення себе як частини народу. У доступній формі дітей знайомлять із сучасними соціальними процесами національно-мовного відродження.

У сучасному світі відродження національно-мовної початкової освіти неможливе без формування національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, виховання духовної культури особистості, патріотизму, моральності, толерантності, за допомогою колективних справ, участі у заходах, зорієнтованих на патріотичне виховання, відродження культури, традицій. Сучасну освіту важливо підпорядковувати системі національних інтересів, цінностям духовного скарбу українського народу – національним звичаям і традиціям [6].

Упродовж багатьох віків український народ створив традиції, які тільки притаманні українському народу. Джерелом українських традицій є народна педагогіка, яку не випадково називають усною традиційною фольклорною материнською школою, яка покликана формувати духовні цінності у людини.

Педагогічна сутність національно-культурних традицій полягає у відтворенні в наступних поколіннях того кращого, що вироблено українським народом упродовж усієї історії свого існування. Отже, виховання учнів початкових класів на національно-культурних традиціях українського народу забезпечує їх залучення до високих духовних і матеріальних надбань свого народу, засвоєння і примноження кращих звичаїв, моральних норм, естетичних цінностей та інших елементів культурної спадщини, кращих психічних якостей українського народу, специфіки його емоційної та інтелектуальної сфери, що зберігаються нацією, розвиваються і передаються впродовж століть [2, с.547].

Найбільш ефективним чинником виховання поваги і любові до Батьківщини є національно-культурні традиції українського народу. Прийдешній день України повністю залежить від того, як ми сьогодні сформуємо у молоді громадянську позицію, почуття патріотизму, єдності її з рідним народом [12, с.45].

Тому, виховуючи на традиціях, прагнемо сформувати у молодого покоління вірність ідеалам побудови в Україні демократичної, правової держави, горде почуття належності до українського народу, стимулювати національне пробудження, відродити громадянське сумління і національний зв'язок.

У Новій українській школі простежуємо глибинний зв'язок національного з духовністю особистості, інтелектуальною зрілістю і кра-

сою. У цьому полягає мета виховання молодших школярів на мовних і національно-культурних традиціях українського народу [3].

Традиції – це самобутнє культурно-історичне явище. Вони складають ту основу, на якій базується єдність усіх поколінь українського народу, і навіть більше – єдність усіх етносів, що населяють Україну. Традиції забезпечують формування вірності Батьківщині і національним цінностям, а через них – і вічним загальнолюдським цінностям. Отже, національно-культурні традиції нашого народу – це вклад української нації в загальнолюдську скарбницю духовності, в світову культуру.

Виховувати національно свідомих громадян України слід розпочинати з молодшого шкільного віку (від 6 до 10 років), оскільки це віковий етап, на якому закладаються і культивуються основи багатьох психічних якостей особистості, її ціннісні орієнтації. Адже саме в молодшому шкільному віці починає складатися самооцінка дитини, яка опосередковує її ставлення до себе, інтегрує досвід її діяльності та спілкування з іншими людьми. Оскільки у цьому віці дитина починає усвідомлювати себе як представника певної нації, цей період є сензитивним для формування національної та мовної свідомості молодших школярів.

Іван Огієнко великого значення надавав ознайомленню дітей із національними звичаями та обрядами. Учений доводив необхідність формування в підростаючого покоління поваги до звичаїв свого народу. Звичаї він поділяв на родинні (домашні), релігійні, загальнонародні. Іван Огієнко орієнтував на прилучення молоді до дотримання обрядів свого народу, оскільки вони поєднують у собі багато естетичного, морального, етичного, історичного і філософського. Звичаї та обряди об'єднують минуле і сучасне, свідчать про наявність етнічної спільності людей, тому що «у який бік не поглянемо, скрізь бачимо, як оригінально, своєрідно складав свою культуру народ український» [13, с.14]. Підтвердження цих думок знаходимо відображення і в освітнього процесі Нової української школи. Жодна родина, жодний заклад освіти не має обходитися без використання народних традицій, звичаїв та обрядів. Це той фундамент виховання, що переходить і передається з покоління в покоління. На основі народних традицій у дітей формуються норми й правила моральної поведінки, світосприймання. Традиції – це живий пізнавальний, емоційний, зрозумілий зв'язок між минулим, сучасним і майбутнім народу. Залучаючись до традицій, наслідуючи їх, діти вбирають їх пізнавальний, психологічний, моральний, естетичний зміст.

Іван Огієнко наголошував на великому виховному змісті народного календаря – системи історично обумовлених дат, свят, подій, традицій, звичаїв та обрядів, які в певній послідовності відзначає весь народ упродовж року. Педагоги повинні зосередити свої зусилля на вивченні дитими народного календаря, розумінні його виховного значення, духовного потенціалу і змісту. Свята, фольклорно-календарні традиції, звичаї українців вказують на їхній високий культурний рівень, ступінь талановитості, глибокий гуманістичний потенціал. «Народний календар прилучає дітей до живої енциклопедії побуту й дозвілля народу. У могутньому гармонійному комплексі емоційно-естетичних засобів виховання дитина формується як представник певного етносу. У дитячому садку та початковій школі на-

родний календар є природовідповідною програмою національного виховання. Традиції і обряди притаманні кожному святу, пов'язані з природою рідного краю, природою самої людини, трудовою діяльністю народу в різні пори року. Вони поглиблюють емоційні зв'язки дитини з життям, працею, красою рідного народу» [13, с.15]. У процесі підготовки до свят, календарних дійств та під час проведення їх у дітей пробуджуються, поглиблюються і закріплюються найкращі якості особистості: творче ставлення до дійсності, кмітливість, працьовитість, ініціативність, діловитість, підприємливість, а головне – любов до рідного народу, до Батьківщини.

Не менш важливу цінність має і народне мистецтво. Українці, вважав учений, мають багатющу спадщину національного мистецтва. На його думку, «виховання засобами народного мистецтва – «глибоко змістовне», «пристойне» [7, с.78]. Мистецтво, сконцентроване в естетичній формі, матеріалізує національний дух народу в проявах його творчості. Твори українських скульпторів, художників, народних митців яскраво відбивають риси національного характеру і відображають життєвий уклад, історію й культуру народу України. Народне мистецтво в його різноманітних видах і жанрах формує в дітей естетичні смаки, відчуття багатства, краси національного духу. Народна творчість виявляє у дітей потяг до прекрасного, породжує бажання розвивати традиційні форми мистецтва. Мистецькими традиціями мають бути просякнуті всі сфери життя дітей [10, с.56].

Виховання різнобічно та гармонійно розвинутої особистості молодшого школяра в умовах Нової української школи є одним із найважливіших завдань на сучасному етапі розвитку суспільства, у якому збагачення духовного світу дитини передбачає формування творчого потенціалу та внутрішньої культури, забезпечення духовної єдності поколінь. Виховання маленьких громадян повинно бути спрямовано насамперед на розвиток їхніх гуманістичних почуттів, формування національних і загальнолюдських цінностей. Тому відродження народної пісенної культури набуває великого значення у справі виховання учнів Нової української школи [6].

Особливого значення Іван Огієнко надавав вихованню пісненою молодших школярів. На думку мислителя, «пісню утворив наш народ такою, як ніхто з інших народів... Наші пісні – це тихий рай. Це привабливі чари, ті чари, що всім світом признано за ними» [5, с.39]. Вони впливають на формування гордості за свій народ, його минуле, спонукають дітей прилучатися до цього виду народної творчості. Засвоєння національної музичної культури дітьми зумовлене національним музичним генотипом. Це вироблена поколіннями сукупність музичних структур і засобів, які передаються, закріплюються спадково і забезпечують природне органічне сприймання та переживання. Органічність сприймання і переживання фольклорного музичного мистецтва зумовлюються вродженою готовністю дитини до сприймання інтонаційного багатства рідної національної музики й мови, особливостей їх ритмічного інтонування тощо.

Сьогодні українська народна пісня є одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на національномовну особистість молодшого школяра. Це унікальне джерело збагачення сучасної педагогіки як у теорії, так і в практиці освітнього процесу. Народно-пісенне мистецтво має потужний ви-

ховний потенціал, що робить його дієвим засобом становлення, формування та розвитку високоморальної, естетично спрямованої особистості молодшого школяра, засобом гуманістичного виховання у Новій українській школі [3].

Незважаючи на загальне визнання народної пісні як одного з ефективних засобів виховання молодших школярів, її використання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти України є не досить ефективним, зокрема на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво».

У час російської агресії подолання національного нігілізму щодо народної пісні передбачає виховання дітей молодшого шкільного віку у дусі патріотизму, поваги до культурної спадщини української нації. Для цього, на нашу думку, потрібно збагачувати форми виховної роботи у сучасній початковій школі шляхом упровадження ігор на музично-фольклорній основі, інсценівок дитячих народних пісень, обрядів, фольклорних свят, конкурсів, вікторин, концертів, народно-пісенних проєктів [10, с.67].

До цінних джерел національного виховання вчений відносив фольклор – «найкращий здобуток старовини, що має вплив на стару й нову українську літературу» [9, с.130]. Виховання засобами фольклору впливає на розвиток емоційної сфери дитини, сприяє формуванню глибоких духовних почуттів підростаючої особистості, «допомагає відтворити картину світу в традиційних для народного світогляду формах: казках, прислів'ях, приказках, забавлянках, колісанках, мирилках, потішках тощо» [8, с.56].

Іван Огієнко наголошував також і на виховному значенні рідного побуту. На його думку, діти повинні знати глибокий смисл і значення оформлення житла в національному дусі, елементи національного одягу тощо. «Ми бачимо орнамент на кожному кроці життя селянського: малюнки криють своєю й комини, містяться над дверима та вікнами, по стінах хат, оздоблюють дерев'яний посуд, широко розкинулись по скринях, мисниках, річах свіцьких...» [4, с.5]. З дитинства в малюках формується «доречне й естетичне» використання елементів українського національного побуту, «розуміння їх краси й моралі», тобто відчуття своєї етнічної належності, ставлення до свого народу.

Висновки. Отже, засоби, запропоновані видатним українським мислителем Іваном Івановичем Огієнком, – рідна мова, природа рідного краю, історія, звичаї, обряди, народний календар, мистецтво, українська народна пісня, фольклор та побут, – мають місце і в сучасній концепції «Нова українська школа», що формують національномовну особистість молодшого школяра. Перспективною для подальшого дослідження праць Івана Огієнка та напрацювань у сучасній галузі початкової освіти є питання реалізації національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах сьогодення.

Список використаних джерел і літератури:

1. Коваль Т. Психолого-педагогічні особливості використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з молодшими школярами. *Молодий вчений: науковий журнал*. Херсон, 2017. №11 (51). С. 329-334.
2. Коваль Т.В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2022. № 2 (2). С. 546-554.
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>. Назва з екрану. Дата звернення: 16.11.2022

4. Лютко О. Формування аксіосфери школяра в контексті пріоритетів національного виховання. *Виховна робота в школі*. 2015. № 1. С. 2-11.
5. Мішеченко В. Народна пісня – шлях до виховання духовності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2012. № 2. С. 39.
6. Нова українська школа: poradnyk dlia vchytelia / za zag. red. N.M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Novyny/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>. Nazva z ekranu. Data zvernennia: 06.12.2022
7. Огієнко І. Рятуння України / упоряд., авт. передм. та комент. М.С. Тимошик. Київ: Наша культура і наука, 2005. 464 с.
8. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки: рідномовний катехизис дlia вчителів, робітників пера, духовенства, учнів і широкого громадянства. Київ: АТ «Обереги», 1994. 72 с.
9. Отич О. Виховання як духовне преображення особистості. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 8. С. 125-135.
10. Отич О. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: монографія / за ред. І. Зязюна. Чернівці: Зелена Буковина, 2007. 752 с.
11. Семєній Н.О. Актуальні проблеми сімейної педагогіки в контексті Нової української школи. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40334/1/Semenii_N_AKPSP.pdf. Nazva z ekranu. Data zvernennia: 26.12.2022
12. Сухомлинський В.О. У діалозі з сучасністю: збірник наукових праць / за ред. О. Антонової, В. Павленко. Житомир: ФОП Левковець Н.М., 2017. 252 с.
13. Шинкаренко Л. Традиційні обряди як важливий фактор естетичного виховання. *Рідна школа*. 2000. № 3. С. 13-15.

References:

1. Koval, T. (2017). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti vykorystannia muzychnoho folkloru v navchalno-vykhovnii roboti z molodshymy shkoliaramy. *Molodyi vchenyi: naukovyi zhurnal*. № 11 (51). Kherson. S. 329-334. [in Ukrainian].
2. Koval, T.V. (2022). Ukrainski narodni tradytsii ta zvychai yak zasib natsionalnoho vykhovannia molodshykh shkoliariv v umovakh NUSH. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi*. № 2 (2). S. 546-554. [in Ukrainian].
3. Kontseptsiiia Novoi ukrainsoi shkoly. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>. Nazva z ekranu. Data zvernennia: 16.11.2022[in Ukrainian].
4. Liutko, O. (2015). Formuvannia aksiosfery shkoliara v konteksti priorytetiv natsionalnoho vykhovannia. *Vykhovna robota v shkoli*. № 1. S. 2-11. [in Ukrainian].
5. Mishedchenko, V. (2012). Narodna pisnia – shliakh do vykhovannia dukhovnosti molodshoho shkoliara. *Pochatkova shkola*. № 2. S. 39. [in Ukrainian].
6. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia / za zah. red. N.M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Novyny/2018/12/12/11/20-11-2018rekviz.pdf>. Nazva z ekranu. Data zvernennia: 06.12.2022
7. Ohienko, I. (2005). Riaturannia Ukrainy / uporiad., avt. peredm. ta koment. M.S. Tymoshyk. Kyiv: Nasha kultura i nauka. 464 s. [in Ukrainian].
8. Ohienko, I. (1994). Nauka pro ridnomovni oboviazky: ridnomovnyi katekhyzys dlia vchyteliv, robotnykiv pera, dukhovenstva, uchniv i shyrokooho hromadianstva. Kyiv: AT «Oberehy». 72 s. [in Ukrainian].

9. Otych, O. (2019). Vykhovannia yak dukhovne preobrazhennia osobystosti. *Visnyk pislidiyplomnoi osvity. Seriia «Pedahohichni nauky»*. Vyp. 8. S. 125-135. [in Ukrainian].
10. Otych, O. (2007). Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi indyvidualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychnyi i metodychnyi aspekty: monohrafiia / za red. I. Ziaziuna. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. 752 s. [in Ukrainian].
11. Semenii, N.O. Aktualni problemy simeinoi pedahohiky v konteksti Novoi ukrainskoi shkoly. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40334/1/Semenii_N_AKPSF.pdf. Nazva z ekranu. Data zvernennia: 26.12.2022 [in Ukrainian].
12. Sukhomlynskyi, V. (2017). O. u dialozi z suchasnistiu : zbirnyk naukovykh prats / za red. O. Antonovoi, V. Pavlenko. Zhytomyr: FOP Levkovets N.M. 252 s. [in Ukrainian].
13. Shynkarenko, L. (2000). Tradytsiini obriady yak vazhlyvyi faktor estetychnoho vykhovannia. *Ridna shkola*. № 3. S. 13-15. [in Ukrainian].

Nataliia Hudyma, Nataliia Mieliekiestseva, Olha Kovalchuk

FORMATION OF THE NATIONAL AND LANGUAGE PERSONALITY OF THE JUNIOR PUPIL OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL ACCORDING TO IVAN OHIIENKO'S IDEAS

In the conditions of modern Ukrainian society, the primary school teacher faces the problem of acquiring the spiritual heritage of his nation and using it in the process of formation of junior pupils' national-language personality. In this regard, the question of learning the scientific heritage of Ukrainian scientists of the past and present is of great importance, especially in the process of New Ukrainian school development.

Among the important and bright outstanding figures in Ukrainian culture and pedagogy, Ivan Ohienko, known as a prominent figure in science and education, takes a special place. His scientific works contain a number of recommendations and advice on the content, forms, methods and means of education, the use of which will contribute to the improvement of the primary education system. According to Ivan Ohienko's ideas, the tasks of primary education are realized first of all through learning and understanding of the native language, history and national traditions.

I. Ohienko believed that only a competent teacher, aimed at self-improvement, can properly ensure the intellectual and spiritual development of the young generation. The teacher occupies a central place in the pedagogical process in the case of the pupil's positive attitude to him, and affects the child's consciousness, subconscious and feelings.

Modern teacher has to rethink his own position in the educational process, update his professional thinking, focus on self-education and systematic analysis of his own teaching activities, tracking the effectiveness of their work through a monitoring system. The new teacher should teach children activity, teamwork skills, when they can complement each other, stimulate their self-development and self-improvement.

Key words: language, culture, competencies, family, history, habits, formation, junior pupils, teacher, New Ukrainian school.

Отримано: 25.10.2022 р.